Jaarverslag 2025 – Bestuur: “Een jaar van transitie en fundament bouwen”

Het jaar 2025 stond voor Dovenschap in het teken van interne professionalisering en het leggen van een stevig fundament voor de toekomst. De belangrijkste mijlpaal in dit proces was de aanstelling van een directeur per 1 januari 2025. Deze nieuwe functie markeert een omslagpunt in de aansturing van Dovenschap, waarbij een duidelijker onderscheid wordt gemaakt tussen de bestuurlijke visie en toezicht enerzijds en de uitvoering van het beleid anderzijds.

Organisatie en Bestuur

De introductie van de directiefunctie bracht een nieuw elan, maar vroeg ook om een intensief traject van aanpassing. Het afgelopen jaar is veel energie gestoken in de interne organisatie en de onderlinge afstemming tussen het bestuur en de directeur. Dit proces van rolverdeling en communicatie vergt tijd; hoewel er grote stappen zijn gezet.

Gedurende het jaar hebben wij afscheid genomen van bestuurslid Kirsten de Ven. Wij danken haar voor de inzet en betrokkenheid.

Een punt van aanhoudende zorg is de bestuursopvolging. Het huidige bestuur is inmiddels bijna zeven jaar in nagenoeg dezelfde samenstelling actief. Hoewel de stabiliteit waardevol is, is er in 2025 nadrukkelijk aandacht gevraagd voor nieuwe instroom. Helaas hebben zich in het verslagjaar geen nieuwe kandidaten aangemeld.

Activiteiten en Resultaten: Blik op 2026

Het harde werk van het bestuur, de directeur en de vele vrijwilligers in 2025 heeft geleid tot een prachtig resultaat: het symposium van 18 maart 2026. De intensieve voorbereidingen gedurende het gehele verslagjaar vormden de basis voor dit succesvolle evenement.

Jaarverslag 2025 -- Commissie NGT

In 2025 zijn onze commissieleden: Alice van der Garde, Anika Smeijers, Sarah Muller en Yfke van der Woude.

Datum viering erkenning NGT

Op 11 maart heeft de Werkgroep samen met Dovenschap, Nederlands Gebarencentrum (NGc), Nederlandse Dove Jongeren (NDJ), en Adviescollege NGT 16 maart vastgesteld als datum om de erkenning van de NGT te vieren.

Jaarplan 2025

Tijdens de ALV van Dovenschap op 10 mei heeft de Werkgroep het jaarplan voor 2025 gepresenteerd.

De Internationale Dag van de Gebarentalen

Op 23 september is de Dag van de Gebarentalen voor de tweede keer gevierd. In samenwerking met het Nederlands Gebarencentrum, de ondernemingen TYD en Turkoois is een laagdrempelig livestream-programma verzorgd voor de Dovengemeenschap. Het doel was bewustwording te kweken over de Gebarentaal en de Dovencultuur.
Leerlingen uit de hoogste groepen van het SO en leerlingen uit de eerste jaren van het VSO van diverse scholen deden mee aan de challenge over Doof-gerelateerde thema's zoals de Gebarentaal, Dovensport, Dovengeschiedenis en Dovenkunst.

Symposium Nederlandse Gebarentaal in het onderwijs

In het kader van vijf jaar erkenning van de Nederlandse Gebarentaal vindt op 12 mei samen met een klein aantal personen de aftrap plaats van de organisatie van het symposium in de vorm van brainstormsessies. Het thema van het symposium is de plaats van de NGT in het onderwijs aan dove en slechthorende leerlingen.
Rond 1 september is er een definitieve werkgroep Symposium 2026 geformeerd bestaande uit onze Werkgroep NGT, Nederlands Gebarencentrum, Nederlandse Dove Jongeren, In Gebaren en Fodok. Het symposium zal plaatsvinden op 18 maart 2026 in Driebergen.

Bijeenkomsten

We hebben ongeveer vijf online-bijeenkomsten gehad met als doel het uitvoeren van ons jaarplan zoals het vastleggen van een vaste datum voor het jaarlijkse vieren van de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal en de invulling van de Dag van de Internationale

Gebarentalen plus het bespreken van zaken rondom de NGT. Daarna hebben veelvuldig bijeenkomsten plaatsgevonden vanuit de werkgroep Symposium 2026, samen met de eerdergenoemde partners.

Jaarverslag 2025 -- Commissie Tolkvoorziening

In 2025 zijn onze commissieleden: Pieter Vergeer, Lisa Hinderks en Rob Struik. Het jaar 2025 stond in teken van veel wisselingen in de commissie en verdeling van taken.

De commissie heeft aandacht gegeven aan onder andere de volgende thema's:

1. Leefdomein
2. Calamiteiten achterwacht
3. Aandachtspunten tolkvoorziening
4. Sluiten schrijftolkopleiding
5. Klachtencommissie
6. Statement veiligheid tolken en tolkgebruikers
7. Dove tolken

1. Leefdomein

Gedurende 2025 zijn meerdere gesprekken gevoerd met het ministerie van VWS over de noodzaak tot herziening van de regelgeving rondom leefuren. Ondanks de uitgebreide input die in de zomer van 2024 is aangeleverd, heeft het onderwerp binnen het ministerie onvoldoende prioriteit gekregen. Dit is mede het gevolg van personele wisselingen. De commissie blijft zich inzetten om dit dossier onder de aandacht te houden en te pleiten voor regelgeving die aansluit bij de dagelijkse realiteit van tolkgebruikers.

2. Calamiteiten achterwacht

De eerdere lobby voor het recht op tolkondersteuning in noodsituaties heeft geleid tot een pilot waarbij Tolkcontact een achterwacht inroostert, zodat er continu tolken beschikbaar zijn voor calamiteiten. De pilot liep een half jaar en is eind 2025 omgezet in een structurele voorziening. Hoewel dit een belangrijke beleidsmatige vooruitgang is, constateren wij dat de communicatie hierover door Tolkcontact en UWV beperkt is geweest. De commissie blijft aandringen op transparante informatievoorziening richting de gemeenschap.

3. Aandachtspunten tolkvoorziening en casuïstiek

De commissie is gedurende het jaar in gesprek gebleven met verschillende ministeries om het bredere systeem van tolkvoorziening te evalueren. Hoewel er regelmatig wordt gesproken over een tekort aan tolken, blijkt uit analyse dat dit tekort vooral zichtbaar is

tijdens piekmomenten. Dit onderstreept de noodzaak om structureel te blijven kijken naar de wijze waarop tolken in Nederland worden ingezet en hoe vraag en aanbod beter op elkaar kunnen worden afgestemd.
De samenwerking met UWV wordt als positief ervaren, maar de commissie ontvangt veel casuïstiek vanuit leden en achterban. De meldingen betreffen onder meer intensief doorvragen bij aanvragen voor extra leefuren, vragen rondom verblijf in het buitenland, en situaties waarin tolkgebruikers het gevoel hebben dat alternatieve hulpmiddelen zoals Speaksee worden opgedrongen. Daarnaast blijft de wijze van communicatie een aandachtspunt: tolkgebruikers worden nog regelmatig telefonisch benaderd, wat niet in lijn is met toegankelijke communicatie. Deze signalen worden actief besproken met UWV, met het doel om de uitvoeringspraktijk verder te verbeteren.

4. Sluiten schrijftolkopleiding
In het voorjaar van 2025 kondigde Hogeschool Utrecht aan dat de schrijftolkopleiding wordt beëindigd per studiejaar 2026–2027. Als redenen werden genoemd: beperkte instroom, hoge opleidingskosten en een onzeker toekomstperspectief van het beroep. In samenwerking met andere belangenorganisaties zijn gesprekken gevoerd met het management van HU, de HBO-raad en het ministerie van OCW. Ondanks onderbouwde argumenten, waaronder dat AI op dit moment geen gelijkwaardig alternatief biedt voor schrijftolken, bleef HU bij haar besluit. In het najaar hebben belangenorganisaties gezamenlijk aandacht gevraagd binnen OCW.

5. Klachtencommissie
Sinds vorig jaar is de klachtencommissie als pilot ondergebracht bij RTGS. In overleg met een kerngroep is afgesproken dat de pilot wordt geëvalueerd zodra er meerdere klachten zijn behandeld, zodat de werking van de commissie zorgvuldig kan worden beoordeeld. Daarnaast is het reglement voor het indienen van klachten herzien in samenwerking met betrokken stakeholders, met als doel de procedure te verduidelijken en beter aan te laten sluiten bij de behoeften van tolkgebruikers en tolken.

6. Statement veiligheid tolken en tolkgebruikers
In samenwerking met NBTG is een gezamenlijk statement opgesteld over de veiligheid van tolken en tolkgebruikers in uiteenlopende tolksituaties. Het statement beschrijft welke stappen betrokkenen kunnen ondernemen wanneer zij zich onveilig voelen en benadrukt het
belang van een veilige werkomgeving voor alle partijen. Het document is gepubliceerd op de websites van Dovenschap en NBTG en aangevuld met een video in NGT. Beide organisaties hebben het statement actief verspreid onder hun leden en via sociale media.

7. Dove tolken

Samen met NBTG heeft de commissie dit jaar gewerkt aan het versterken van de positie van dove tolken binnen het tolkvoorzieningssysteem. In dit kader is actief contact gezocht met verschillende dove tolken om hun ervaringen en belemmeringen te inventariseren.

Met deze verschillende ontwikkelingen zien we dat de commissie Tolkvoorziening een zeer belangrijke pijler is binnen de organisatie. De commissie blijft strijden voor een goede, verantwoorde wijze van tolkvoorziening.

Jaarverslag 2025 -- Cultureel Erfgoed Doven

In 2025 zijn onze werkgroepleden: Benny Elferink, Lianne Westenberg, Mike Hartzema, Edwin Munne, Pieter Vergeer, Tony Bloem, Sanny van der Schoot en Joan Vlaanderen - van der Veer. De vrijwilligers: Thea Wijkhuisen-Treskes, Klazien de Wolf - van Vulpen, Arjen Hoogerwerf, Ad de Bruijn, Ingrid Jansen en Rene van Rijn.

Werkgroep Cultureel Erfgoed Doven is een project van Dovenschap, met als doel om het culturele erfgoed van dove mensen in Nederland te verzamelen, te behouden en te verspreiden. Ze verzamelen documenten, tijdschriften boeken, films, video's, foto's en materialen die te maken hebben met de geschiedenis van de Nederlandse dovengemeenschap. Bijvoorbeeld van de Nederlandse Dovenraad en de KNDSB maar ook van privé personen die een rol hebben gespeeld in het verenigingsleven of de belangenbehartiging. De werkgroep CED behoudt die materialen door alles te digitaliseren.
In 2025 zijn er twee projecten Nederlandse Doven Archief (in samenwerking met Kentalis) en
Van Onzichtbaar naar Zichtbaar (in samenwerking met Universiteit Leiden en andere partners: Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN), Erfgoedhuis Zuid-Holland, Meertens Instituut & UNESCO (patronage).
Recente toevoegingen aan het archief zijn diverse tijdschriften/bladen, zoals Saamhorig (De Gelderhorst – Ede) , De Schakel (Regio Den Haag) en De Vriend (IVD – Sint Michielsgestel).
In 2025 zijn er, naast scan en verzamelwerkzaamheden van materiaal uit bijvoorbeeld Dovensport of andere verenigingen, meerdere activiteiten georganiseerd waaronder:

Workshop Erfgoed - 18 januari 2025

In januari 2025 werd de eerste workshop onder het Canon project gehouden. Het doel van deze workshop was kennis opdoen over wat erfgoed en immaterieel erfgoed voor de dovengemeenschap is. Door ondersteuning van KIEN en Erfgoedhuis Zuid-Holland. hebben

we gesproken over het verdrag van Faro, gericht op de maatschappelijke waarde van erfgoed, de verbinding met erfgoed door NGT, en dat niet alleen experts, ook erfgoedgemeenschappen betekenis geven aan erfgoed. Er werden zowel voorbeelden van erfgoed, zoals filmmaterialen, de gebarentram en voorbeelden van immaterieel erfgoed genoemd, zoals de Werelddovendag.

Handtheater – archief overgedragen aan CED

Op vrijdag 9 mei 2025 heeft Wouter Bolier namens Stichting Bob en Sophie het fysieke en digitale archief van Handtheater (1990 – 2015) overgedragen aan Cultureel Erfgoed Doven. Het archief wordt sindsdien beheerd door Cultureel Erfgoed Doven, waar ook de zorg van de website van Handtheater komende jaar is gekeken wordt welke mogelijkheden er zijn om zoveel mogelijk van het archief online te houden. De website is te vinden op: www.handtheater.nl. Er zullen ook een aantal materialen nog moeten worden gedigitaliseerd. Dit archief bestaat o.a. uit videomateriaal met veel voorstellingen, gemaakt door dove acteurs als Jean Couprie en John van Gelder.

Workshop Canon - 17 mei 2025

De tweede workshop van het Canon, over welke hoogte en diepte punten er op de een tijdslijn zouden staan voor dovengemeenschap, vond plaats op 17 mei 2025. Het doel van deze workshop was om samen te kijken welke gebeurtenissen en personen impact hebben gehad op ons erfgoed. Deelnemers hadden een voorbereidende opdracht gekregen en gingen hier verder op in tijdens de workshop. Overlappende thema's die werden genoemd waren: dovengemeenschap, gebarentaal en dovencultuur, dovenkerken, Milaan 1880, oralisme, dovenonderwijs, dovenverenigingen/dovenwelzijnstichtingen, dovensport, dove rolmodellen, emancipatie van doven, erkenning NGT, inclusie, toegankelijkheid.

DHI – 6-8 augustus 2025

De 12e Deaf History International Conference vond plaats van 6 tot en met 10 augustus 2025 en werd gehouden in Gent, België. Benny Elferink heeft als oud-voorzitter Euro Youth Deaf Council een lezing gegeven genaamd: "Het begin van de jeugdbeweging in het Dove Europa 1985-1989". Lianne Westenberg heeft een presentatie over project "Van Onzichtbaar naar Zichtbaar" gedaan. Er zijn verschillende activiteiten geweest waaronder: workshops, presentaties en een museum panel.

Zeer noemenswaardig is dat Henk Betten een oorkonde tijdens het Congres heeft ontvangen samen met John Hay uit Schotland, Peter Jackson uit Engeland en Clifton Cabin uit Canada. Deze oorkonde is een eerbetoon voor het werk dat zij in het geschiedeniswerk hebben gedaan. Dit is de eerste keer dat een dergelijk oorkonde is uitgegeven. Henk Betten was niet fysiek aanwezig, maar er werd een filmpje getoond waar hij een dankwoord zei. Benny Elferink heeft de oorkonde aan Henk Betten overhandigd tijdens de Werelddovendag

in Groningen.
Lianne Westenberg is verkozen tot Algemeen bestuurslid en zal voor de periode 2025 – 2027 in het bestuur van DHI zitten.

Landelijke werkbijeenkomst en workshop - 25 oktober 2025

Op 25 oktober 2025 was er ’s ochtends de landelijke werkbijeenkomst met verschillende aangesloten organisaties en ’s middags is er een workshop gehouden. De workshop werd gegeven door Erfgoedhuis Zuid-Holland, met als doel hoe een ‘Digitale Archief’ in stand kan worden houden en getoond kan worden. Deelnemers gingen aan de slag in tweetallen met opdrachten om hen bewuster te maken over metadata, locatie van archieven en rechten.

Bewonersavond Gelderhorst - 18 november 2025

Op 18 november 2025 werd er een bewonersavond gehouden voor de bewoners van de Gelderhorst. Het thema van deze avond was de geschiedenis en de toekomst van de Gelderhorst en zijn voorlopers. Leden van CED hebben uitleg gegeven over projecten van het
CED en de geschiedenis van de Gelderhorst.

Dovensport

Dovensport is een belangrijke factor voor het Cultureel Erfgoed van Doven. Binnen het CED heeft Edwin Munne samen met vrijwilligers het Dovensport in hun portefeuille.
Het afgelopen jaar zijn er veel documenten, foto’s en ander materialen gedigitaliseerd door middels van scans. Ook zijn er door verschillende personen nieuwe materialen en (deel)archieven gegeven om deze te digitaliseren en toe te voegen aan het archief over Dovensport. Het bestaande archief is maar een gedeelte van de aanwezige materialen, en de
scan werkzaamheden zullen nog doorgaan. Door middel van huisbezoeken aan voormalige sporters is er ook nieuw materiaal bijgekomen door middel van verslag-interviews met deze sporters.
Binnen het thema Dovensport zijn vrijwilligers onderling nauw aan het samenwerken vanuit hun eigen expertise: Ad de Bruijn, die zich dit jaar als vrijwilliger heeft aangesloten, ondersteund in het archiveren van oude sportfoto’s, Arjen Hoogerwerf, richt zich op historisch onderzoek en analyse, Ingrid Jansen, op Amsterdamse Dovensport en Jeanette Bosman-Stoker op Rotterdamse Dovensport. Ook is er contact met diverse andere instanties zoals Gronings Doven Archief (Bea Bouwmeester en Jelle Kamstra) en Twents Doven Archief (Ewald Jansen). De onderlinge prettige uitwisselingen en samenwerkingen met vrijwilligers dragen bij aan goede archivering.

Edwin was tot halverwege 2025 ook betrokken bij de werkgroep “100 jaar Dovensport” van de KNSDB maar is vanwege een te grote druk op zijn persoonlijke gesteldheid hier uitgestapt, maar is bereid om op de achtergrond mee te werken aan dit bijzondere jubileum.

Nederlands Doven Archief (NDA)

Na de initiële lancering van de het Nederlands Dovenarchief in 2024 zijn de gezamenlijke werkzaamheden van Kentalis en CED verder gegaan. De website is te bezoeken op www.dovengeschiedenis.nl Momenteel bevat het NDA alleen materialen die rechtenvrij zijn, namelijk van organisaties die niet meer bestaan. Samen met CED is Kentalis aan het kijken welke stappen gezet kunnen worden in verdere uitwerkingen van het project.